

Buluş ve Unutuş

Dedelerimizden ve dedelerimizin dedelerinden, tufanlardan ve sellerden önce, depremlerden ve göçlerden, savaşlardan ve kıtlıklardan önce, sırtını Spil'e dayayan ve önu ovaya bakan, gündüz güneşte renkli taşları, geceleyin ayda sedef kakmaları parlayan bir sarayda, Lidya'ya Ardysus'un oğlu ve Alyattes'in babası Sadyattes hükmediyordu.

Sadyattes, Spil'in öte yanı hakkında bitmek bilmez sorular soran, dolunayda ulumalar eşliğinde kurtların şemailini kafasında çizip çizip bozan, yörenin yakalaması uğursuz yaban atlarının sırtında tepeler aşmayı hayal eden tek adam değildi şüphesiz. Onun kısa ömrünün renklerini solduran daha çok, bu düşleri kuran tek kral olmasıydı.

Saltanat sürdüğü 25 yıl içindeki 9129 geceden bir gece, uzun saray koridorlarındaki topuk sesleri kesildikten çok sonra, görevleri yatak odasının kapısında sabahlayıp kralın soluğunu saymak olan gece muhafızları, "Lethe'yi çağırın gelsin" diyen mırıltıyı işitti. Sesi giderek yükselen telaşlı adımların ardından Lethe, iki büklüm, kralın odasına girdi.

"Seni çağırdım ey sarayımın kâhini, Sardis'in bilgisi! Bir hikâye anlat bana. Gördüklerinden bir yer, yediklerinden bir yemek, konuştuklarından bir dil söyle. Bu gece uyku bana uğramadı, belki sen yardım edersin."

Lethe saraya ilk girdiği zamandan beri neredeyse her gün krala hikâye anlatırdı. Sadyattes, Lethe'nin ağzından çıkan her kelimeyi heyecanla bekler, çoğunlukla gözlerini kapatıp başını eğer, mesel biter bitmez de bir yenisini buyururdu. Aşağı yukarı aynı yaşlarda olan, saçlarına daha yeni kır düşmeye başlamış bu iki adam, talihli bir anda buluşmuş, ne var ki bu buluşmadan sonra tenine renk, işine güç gelen Sadyattes'in aksine Lethe günden güne solmuş, süzölmüştü.

"Yücelerin yücesi, cömertlerin cömerdi, adına İteru dedikleri bir ırmağın kenarında yaşayan insanlar..." diye başladı Lethe

hikâyesine, sesi dümdüz, "... domuzu kirli sayarlar. İçlerinden birisi bir domuzun yanından geçse..."

"Gerisini biliyorum Lethe, üstündekilerle birlikte kendilerini ırmağa atarlar" diye kesti meseli kral. Sesi kabardı, "Kaç zamandır yeni bir şey duymadı o güzel sesinden kulaklarım. Gözlerime belki de bu yüzden uyku girmez." Lethe'nin başı öne düşüp gözleri üzüntüyle kapanınca sakinleşti, "Ey sarayımın nuru, rüyalarımın ilhamı Lethe! Huzuruma geldiğin ilk gün hatırımda. Daha önce görmediğimiz yeşil bir sarık almış başına, parlak kumaşlar içinde dikilmiştin karşıma. Arkandan sürdüğün deri bohçayı önüme bırakmış: Kralıma! demiştin. İçindekinin ne olduğunu sorduğumda, yüce kralıma güneşin doğduğu yerden getirdim deyip bohçandan katmer katmer kumaşlar, burcu burcu otlar ve parlayan taşlar çıkar-mıştın. Her birinin hikâyesi var kralım, izin verin size anlatayım, diyerek ağaçlarda kaygan ipliklerin yetiştiği ve tarçımın kuş yuvalarından toplandığı ve kap kacağın meyve kabuklarından yapıldığı diyarları anlatmıştın. Ve sarı insanları ve kahverengileri ve çekik gözlüleri de. Ben Lethe, o vakte kadar senin ağzından dökülenler gibi şeyler görmemiş, onlar kadar gerçek, onlar kadar heyecanlı meseller dinlememiştin. Sonraki yedi gün boyunca bahçede yürüdük – tanın ağardığı vakitten havanın karardığı vakte. Yedi koca gün devirdik – deri bohçandaki her şeyin hikâyesini tekrar tekrar dinlediğim. Biberin, zencefilin, ipeğin, kızıl kökün, kuru meyvelerin. Bahçede dolaşırken; kralım, dedin bana, müsaade edin tekrar yola çıkayım. Benim yüzüm düzleşti, rengim ağardı, biliyorum. Nereye gideceksin, diye sordum bir servinin gövdesine yaslayıp sırtımı. Her şeyin yeri değişiyordu. Koca Spil etrafımda dönerken, batıya dedin heyecanla, güneşin battığı yere ey kralım. Oralardan size hediyeler, oralardan size hikâyeler getirmek için. Ardımdaki servinin her gün izlediği ovada ekinlerin üzerinde bir yel gezindi. Senin arkan dönüktü ey Lethe. Hepsi eğilip bükülüp bir diğerine çarptı, bir diğerine bulaştı. Saçına girdi yel. Saçının sarısıyla kuru ekininki karıştı. Gözlerin berrak bir ufuk – içinde kızıl bir güneş batıran. Ne denir? Git desem, sabahında güneşi sırtına, gölgeni önüne düşürür giderdin. Kal desem, gecesinde bir yarım rüyalarda kor uyanırdın. Ağzımı açamadım Lethe. Sense gitmedin. Minnettar kaldım, kurbanlar kesip şölenler verdim. Her akşam sarhoşu oldu-

ğum bir hikâye anlattın bana. Her akşam şarabımın içinde binbir renkte binbir peri dans etti. Bunun da vardı bir kötü yüzü. Uyuduk uyuduk uyandık ama senin gözünün kemali her geçen gün daha bir buğulandı, akı daha sarardı.”

“Söyleyeceklerim için beni bağışlayın ulu kralım. Ama madem sizin de nazarınızdan kaçmamış sırtımın kamburu, o zaman bir iki kelam etmek gerek kendi hakkımda. Anlattıklarımızın hiçbiri ben değil ey kralım. Ben ki sarayın kapısından içeri girmedim o gün. Ben ki dışarıda kalan, görmüş, şaşırmış, unutmış bir kaplumbağa. Evini sırtında taşıyan, ağır ağır, sessiz yürüyen bir göçebe.

Görkemli saray sütunlarının arasından girmeden önce, dilinde tükenmeyen dualar döndüren bir âşıktım. Göçebelik ibadettir. Vecd ile sonsuz bir yolda yürür insan. Yeni bulduklarına hayranlıkla şükrederken, elinden kayanlara minnetle veda eder. Zaman genişler, gün büyür, güneş daha yavaş gezer gökte. Bir nefese seneler sığar bazı günler, bir sofraya insanlar, yüzler, hayatlar. Bazen bir anne bulunur bir yerde, bir baba. Öpüp onları selamlarken son kez, bir daha görmeyecekmişçesine, ölümü düşler insan, kendi ölümünü ve onlarınkini. Bir ömür eder işte bu bile – bir yevme sıkışır ömür.

Alışmadan hiçbir yere, iz bırakmadan, suyunu, yeşilini eksiltmeden, bazen şarkılar bazen ağıtlarla, ama yana yırtıla, yüzümü tekrar rüzgâra dayardım. Yel eserken önümde ve gölgem peşim sıra burularak gelirken bir bilgelik çökerdi üstüme. Bilirdim çünkü ne daha iyi ne daha kötü gittiğim yer. Başka kokan lakin – başka türküler söylenen. Geri dönmedim hiç – hem amaç hem uğur olsun diye. Bir sıyrılamadığım ağacım var taşıdığım karnımın orta yerinde. Olsa olsa incir ağacı olur kökleri bu kadar geniş olan, bu kadar su isteyen, bu lezzette yemiş veren. Dünyanın öbür ucunda isim koydum ona, *asvattha* dedim. Yemişi mevsimsiz biten ama belleği olan. Anı tadında burum burum meyve döken. Kuzeye gitsem ya da güneye, batıya gitsem ya da doğuya; yanımda taşıdığım cennetim ve cehennemim.

Arada bir sorarlar teni tenimden koyu insanlar; özledin mi Sardis'i derler. Unuttum nasıl bir yerdi, derim. Suyu başka değil miydi, ya havası derler. Duymayı umduklarını söylerim, başkaydı derim. Ama eklerim, başka olduğu için geldim. Anlamazlar. Günler geçer, günler geçer. Alıştın mı buraya derler. Anlamasam da neymiş o alışılacak olan, istediklerini derim yine, alıştım derim. Alıştım.”

“Neden peki sarayımda derin kedere gark olursun? Neden gözlerin tül tül kapanır, yüzün hiçbir vakit gülmez?”

“Beni yanlış anlamanızdan korkarım. Gördüğüm çayırların en ferahlarını, yediğim yemeklerin en lezzetlilerini buldum burada. Cömertliğinize, şanınıza layık olamadığımdan boynum dik durmaz. Lakin kralım, aynı çiçekleri görüyorum, aynı bahçede geziyorum, aynı insanları selamlayıp aynı güneşin altında kavruluyorum aylardır. Yürüyorum, duruyorum, bakıyorum, görüyorum ama şaşırıyorum. Sinemi kurutan alışmaktır ey kralım, güzelliği saymamak, yanından geçip gidecek kadar alışmaktır.”

“Peki, nedir peşinde olduğun?”

“Siz neyin peşindeyseniz, ben de onun peşindeyim kralım. Mesellerin peşindeyim. Şükredecek sebeplerin, hayran olunacak çiçeklerin peşindeyim. Öpüyorum, kokluyorum, selamlıyorum onları; sonra terk ediyorum. Tanrının yaratıklarına bakıp derin derin nefes alıyorum. Bazen duruyor bir pınarın kenarında, üstümden bulutlar geçerken göğe dikip gözlerimi ağlıyorum. Dedim ya ulu kralım, göğsümde bordo yeşil köklü asvattha'yı taşıyorum... O, pınara ve toprağa kök salarken ben şükre durup kendimden geçiyorum. Bir meyve sebepleniyor bu eriştene; bayıla bayıla yiyor, yutar yutmaz tadını unutuyorum.”

“Hayatta topu topu iki şey vardır ey mahpus! Biri atadan kişiye hediye olanlar, diğeri de kişinin üstüne koydukları. Birine temel dersek, diğeri taş, sütun, tuğla olur. Birine hamur dersek, diğeri heykel, ekmek, sıva. İkisi birbiriyle uyuşmadıkça huzur zahir olmaz dünyada. Annemle babam sağlam bacaklar, gür bir ses ve bir taht bıraktılar bana; üstüne ilim, üstüne adalet koyuyorum iyi bir kral olmak için. Ama karanlıkta aklımın fısıldadıkları yüzünden ne babam ne de dedem kadar halkıma layık olabilirim.

Özrümü kabul et ey bedevi, ben senin esaretinde kendi özgürlüğümü bulup ferahladım. Nereye istersen git şimdiden sonra, nereyi gönlün çekerse oraya yürü.”

Lethe gözlerinde koca bir bahar yağmuruyla Sadyattes'in eteklerine kapandı: “Beni affedin efendim, cömert efendim, yüce efendim. Kadir bilmezliğimden, inatçılığımın dolaylı beni affedin merhametli efendim.”

Sadyattes o gece yatağına döndüğünde, gölgelerle kıpır kıpır tavana, ışıklarla kıpır kıpır gözkapaklarına bilmediğı dağlar, ovalar, evler, yüzler çizdi. Uyanan kuşların ötüşleriyle birlikte güneş ilk ışıklarını pencerelerden içeri döktüğünde; Lethe bir somun ekmek, biraz su ve boş bir bohçayla saray kapısından çıkıp uzun gölgesini eze eze yürümeye başladı.

Ayrılışından yirmi güz sonra, önünde durduğu dev saray kapısı onun için ikinci kez gıcırtyla açıldığında, şükranlarını ve hediyelerini sunmak için karşısında Sadyattes'in oğlu Alyattes'i bulacaktı. Hediyelerin hepsini ilgiyle inceleyen yeni kral, bu yaşlı adamın hikâyeleriyle babası kadar ilgilenmeyecek, ona altınlar verip teşekkür edecekti. Lethe ölümüne kadar her gün Sadyattes'in mezarı başına gidecek, Galler'den taşıdığı tohumları dikecek, sulayacak, büyütecek, dudaklarında da durmadan mesel cümleleri kıpırdacaktı.